

1. Istoricul ultimilor 25 de ani în domeniul forestier.

În anul **1800**, suprafața împădurită din provinciile istorice românești era de **8.500.000 ha pădure**, adică 36% din teritoriu, suprafață care s-a redus continuu, în principal, ca urmare a reformei agrare din 1864 și a legii privind înființarea izlazurilor comunale din anul 1920. După adoptarea Constituției și naționalizarea pădurilor ca fiind ”bun al întregului popor”, în anul 1948, suprafața fondului forestier era de **6.486.000 ha**.

La **31.12.1990** suprafața fondului forestier era de **6.367.660 ha**, din care suprafața pădurilor **6.248.990 ha** și alte terenuri **118.670 ha**.

Suprafața fondului forestier la data de **31.12.2010** era de **6.515.173 ha**, din care în proprietatea publică **4.363.000 ha** și în proprietatea privată **2.152.173 ha**. În proprietatea publică a statului se aflau **3.338.898 ha**, din care **3.224.951 ha** acoperite efectiv cu păduri, iar **113.947 ha** alte terenuri.

Conform datelor prezentate în noiembrie 2015 de Inventarul Forestier National, în urma măsurătorilor sistematice efectuate pe întreg teritoriul României, suprafața reală totală este de **6.99 milioane ha**. În acest context, volumul de lemn pe picior crește de la 1.4 miliarde mc estimat anterior la **2.22 miliarde mc**. Tot conform noilor măsurători volumul mediu de lemn pe picior pe ha crește de la 217 mc la **322 mc**. Acumularea masei lemnoase în păduri suferă modificări proporționale astfel de la 32 milioane mc anual, conform noilor măsurători ajunge la **54 milioane mc anual**. Creșterea medie la hectar trece de la 5.4 mc la valoarea de **7.8 mc pe an și pe ha**.

2. Cadrul legislativ.

Legea nr.18/1991. Aceasta prevedea reconstituirea dreptului de proprietate în limita a 1 ha, persoanelor fizice (autori deposedați/moștenitori ai acestora) care au deținut în proprietate terenuri forestiere sau cu vegetație forestieră, retrocedările urmând a se face din trupuri izolate de pădure sau la liziera acestora. RNP-Romsilva avea obligația să pună la dispoziție terenurile comisiilor locale, urmând ca acestea, după validare, să facă obiectul punerilor în posesie. Noul proprietar era obligat să respecte regimul silvic. Prevederea era fără suport, deoarece la acea dată nu exista o legislație privind administrația silvică privată, adaptată acestei situații.

Efectele acestor reglementări au fost următoarele:

- pădurile au fost, în marea lor majoritate defrișate sau brăcuite (rărite prin extrageri repetate a arborilor valoroși), uneori, chiar cu complicitatea proprietarilor, reprezentând o oportunitate de a obține beneficii imediate.
- persoanele care nu au deținut în nume propriu pădure dar au fost membrii unor forme asociative de proprietate (indivize sau devălmașe) au solicitat și în multe cazuri au obținut, retrocedări de păduri.
- unitățile administrativ-teritoriale au solicitat retrocedarea propriilor proprietăți.
- unitățile de cult au intuit oportunitatea reconstituirii unor proprietăți bisericesti, chiar dacă realitățile social-istorice se schimbaseră, creându-se, astfel, un curent de opinie care putea fi exploatat electoral.
- reconstituirea dreptului de proprietate asupra pădurilor avut ca un scop în sine propaganda electorală, neglijându-se faptul că pădurile nu pot fi asimilate terenurilor agricole.

Legea nr.169/1997, care a modificat Legea nr.18/1991. Noua lege ridică plafonul retrocedărilor de terenuri forestiere pentru persoane fizice la 30 ha de familie și introduce noi categorii de „îndreptățiți”: posesoritate și obști medievale, consilii parohiale, schituri,

mănăstiri, instituții de învățământ (în limita a 30 ha); comune, orașe, municipii (nu se precizează limite, fapt pentru care s-a interpretat ca fiind o retrocedare *in integrum*).

- Legea nr. 169/1997 condiționează punerile în posesie de stabilirea regimului silvic pentru pădurile private. Cu alte cuvinte, se puteau reconstitui drepturile de proprietate, dar pădurile nu erau predate până când nu se ajungea la o formulă „viabilă” de administrare a acestora în regim silvic. Modificarea art.42 (devenit 48 prin republicare) introduce în discuție și Legea nr.187/1945 (privind reforma agrară), însă prin formularea dată o leagă și de terenurile forestiere deși această lege nu se referea la păduri. S-a făcut această mențiune deoarece prevederea va sta la baza unor retrocedări abuzive de pădure.
- În concluzie, Legea nr.18/1991 (inclusiv modificările aduse prin Legea nr.169/1997) ale cărei efecte se întind până astăzi (și în prezent mai sunt de retrocedat aproximativ 8.000 ha sub efectul acestei legi) s-a soldat cu retrocedarea a 344.283 ha de terenuri forestiere unui număr de 625.696 de proprietari,

Legea nr.1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și forestiere a avut următoarele caracteristici:

- s-a ridicat plafonul la 10 ha de persoană, renunțându-se la formularea din Legea nr.169/1997;
- a crescut numărul formelor asociative arhaice de proprietate: composesorate, obști și pădurile grănicerești;
- reconstituirea dreptului de proprietate în limita a 30 ha teren forestier se va face din fondurile bisericești ale cultelor cărora le aparțin dacă acestea au avut în proprietate terenuri forestiere.

Legea nr.1/2000 nu a avut un efect semnificativ în atenuarea fărâmițării fondului forestier. Suprafața medie a proprietății particulare nu a depășit 1 ha. Fenomenul tăierilor ilegale de arbori și al brăcuirii pădurilor persoanelor fizice a continuat (aproximativ 250.000 ha pădure erau defrișate și cam tot atâtea brăcuite). Bornele de delimitare între proprietatea publică și cea particulară dispăruseră în mare parte și defrișările se extinseseră în pădurile statului.

Legea nr.400/2002 mai deschide o cale de diminuare a fondului forestier proprietate publică prin modificarea art.29¹, abia introdus prin OUG nr.102/2001. Acum cei care dețineau terenuri agricole, care deveniseră între timp terenuri forestiere, puteau opta pentru retrocedarea de pădure. Mai mult decât atât, prin Legea nr.204/2004, s-a deschis calea „*retrocedării*” de păduri și celor care nu au avut în proprietate nici măcar terenuri agricole.

Legea nr.247/2005 extinde principiul reconstituirii drepturilor de proprietate pe vechile amplasamente și asupra terenurilor până atunci exceptate (arii protejate, arborete pentru materiale de reproducere, păduri rezervații științifice și păduri cu rol de protecție etc.) stabilind obligația noului proprietar de a le păstra destinația și regimul silvic la care sunt supuse. Totodată prin aceeași lege s-a prevăzut și faptul că, în situația în care fostului proprietar trebuia să i se reconstituie dreptul de proprietate pe astfel de terenuri forestiere, acesta putea opta pentru o suprafață echivalentă din fondul forestier proprietate de stat, iar amplasamentul putea fi stabilit numai cu acordul proprietarului.

Odată cu adoptarea Legii nr.261/4.11.2008 pentru modificarea și completarea art.29 din Legea nr.1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și a celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr.18/1991 și ale Legii nr.169/1997 (publicată în MO nr. 757/10.11.2008), în care la punctul 1 se dispune „*Structurile de cult prevăzute la alin. (2), care au avut în folosință sau în înzestrare terenuri cu destinație forestieră, potrivit prevederilor Legii nr. 61/1937 pentru înzestrarea unor mănăstiri ortodoxe din țară cu întinderi de păduri și alte terenuri, ... dobândesc în proprietate respectivele suprafețe*”, putem afirma că suntem contemporanii anulării legii

secularizării averilor mănăstirești inițiată de guvernul prezidat de Mihail Kogălniceanu și promulgată de domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Secularizarea averilor mănăstirești a fost, alături de reforma agrară, una dintre reformele fundamentale adoptate de Alexandru Ioan Cuza pentru modernizarea României.

Prin adoptarea Legii nr 247/19.07.2005 și mai apoi a Legii nr.261/4.11.2008 s-a reglementat retrocedarea pădurilor către unitățile de cult și, deci, revenirea la situația de dinainte de 17/29 decembrie 1863. Cazul este unic în Europa. Recapitulând cele de mai sus, constatăm că *Legea secularizării averilor mănăstirești* promulgată la 1863 de Alexandru Ioan Cuza și-a încetat efectul. Și pentru ca această lege votată de Parlament în anul 1863 să fie anulată definitiv, a fost adoptată Legea nr. 261/4.10.2008 privind modificarea și completarea art. 29 din Legea nr. 1/2000, modificată și completată, prin care s-a stabilit că toate structurile de cult care au avut în folosință și/sau înzestrare terenuri cu destinație forestieră dobândesc în proprietate respectivele suprafețe. Proprietatea publică a fost ignorată, creându-se tratamente preferențiale pentru cei care solicitau reconstituirea dreptului de proprietate. Probatoriul cu dovedirea dreptului de proprietate s-a relativizat deschizându-se calea abuzurilor, instanțele au acceptat ca acte doveditoare documente vechi, fără a le cerceta riguros. Drept urmare, s-au reconstituit drepturi de proprietate mult mai mari decât cele reale, intrându-se în conflict cu proprietarii care-și dovediseră drepturile prin acte de cumpărare sau de împrumut prin legile de reformă agrară. S-au acceptat ca acte doveditoare a proprietății documente cu valoare declarativă, fără a exista acte din care să rezulte drepturi de proprietate. Amplasamentele solicitate nu erau dovedite cu schițe sau planuri. Profitându-se de ambiguitatea legii, s-au reconstituit drepturi de proprietate asupra unor active (păduri) deținute de societăți comerciale.

Legea nr. 18/1991 a prevăzut retrocedarea pădurilor către persoane fizice în limita a 1 ha. Ulterior, Legea nr. 1/2000 a extins limita de retrocedare pentru persoanele fizice la 10 ha, contribuind și ea la fragmentarea proprietății, deoarece nu se mai puteau asigura amplasamente limitrofe. Prin aplicarea abuzivă a legii s-au făcut chiar dezmembrări din proprietăți indivize, astfel încât o parte dintre membrii unor forme asociative tradiționale (composesorate, obști etc.) au devenit proprietari individuali de pădure. Paradoxal, chiar și Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, a contribuit la fragmentarea proprietății forestiere. Spre exemplu, un proprietar de 12 ha compacte de pădure înainte de naționalizarea din anul 1948, are acum trei proprietăți însumând 12 ha (1 ha după Legea nr. 18/1991, 9 ha după Legea nr. 1/2000 și 2 ha după Legea nr. 247/2005).

Legea 46/2008. Aceasta lege este cunoscută fiind Codul Silvic. Ea definește administrarea fondului forestier național indiferent de natura proprietății. De asemenea, introduce numeroase norme privind aplicarea tratamentelor silvice, comerțul cu materiale lemnoase și sancționarea faptelor cu caracter contravențional și infracțional specifice domeniului forestier.

Legea 133/2015. Este legea care completează Codul Silvic anterior. În acest nou Cod Silvic apar principii noi de ghidare în amenajarea pădurilor precum principiul funcțiilor ecologice și sociale ale pădurii. Tot în premieră sunt limitate acțiunile de tip monopol în piața lemnului. Aici apar transpuse deciziile Comisiei Europene 995/2010 privind trasabilitatea lemnului, programul SUMAL (Sistemul de Urmărire a Masei Lemnoase) și Radarul Pădurilor, ca mijloc de verificare a surselor și a comerțului cu material lemnos. SUMAL-ul a fost implementat începând cu anul 2008 iar componenta Wood Tracking de urmărire în timp real a masei lemnoase a devenit funcțională din toamna anului 2014. Ceea ce nu a fost pus în aplicare încă sunt funcția statistică a aplicației menită să arate valorile cantităților de material lemnos industrializat pentru o prognoză economică eficientă cât și funcțiile adiacente

programului Wood Tracking care să constituie fundamentarea măsurilor împotriva tăierilor ilegale și a combaterii comerțului ilicit cu masă lemnoasă, adică cele mai importante funcții ale acestui program.

3. Administrarea pădurilor.

Administrarea tuturor pădurilor se face în baza amenajamentelor silvice indiferent de natura proprietății și dimensiunea ei.

Tratamentele aplicate pădurilor sunt prevăzute în amenajamentele silvice și aprobate prin ordin ministerial.

La data de 30.04.2014, ca urmare a punerilor în posesie, suprafața terenurilor forestiere retrocedate însuma 3.171.594 ha după cum urmează:

- 355.715 ha retrocedate în temeiul Legii nr. 18/1991;
- 1.890.899 ha retrocedate în temeiul Legii nr. 1/2000;
- 924.980 ha retrocedate în temeiul Legii nr. 247/2005.

O parte importantă din pădurile private 803.000 ha sunt deținute de circa 706.000 de proprietari, dimensiunea medie a unei proprietăți fiind de 1.1 ha. La nivel național, incluzând totalitatea deținătorilor privați, adică unități administrativ teritoriale, persoane fizice și juridice, diferite forme asociative, suprafața medie a proprietății este 4.6 ha pentru 3.300.000 ha și 716.000 proprietari.

Statul prin RNP - Romsilva deține controlul și administrarea suprafeței de 4.160.000 ha din care 3.060.000 reprezintă păduri ale statului. Peste 500.000 ha de păduri sunt în afara oricărei forme administrative. Activitatea garzii forestiere privind combaterea tăierilor ilegale, conform controlului efectuat de către Curtea de Conturi a României, pentru perioada 2010-2013 arată că de la un număr de 3779 contravenții silvice aplicate de Garda Forestieră proprietarilor de păduri pentru neadministrarea pădurilor în anul 2010, numărul acestora a scăzut la 783 în 2013.

Majoritatea contractelor încheiate de proprietarii privați de păduri cu RNP (Regia Națională a Pădurilor-Romsilva R.A.) însumând 722.000 ha sunt simple contracte de pază (98.6%) fără servicii de administrare în regim silvic.

4. Raportul socio-economic.

În zonele rurale, în cele montane în mod special, pădurea reprezintă principala componentă de mediu, integrată profund în viața socială a comunității și având rolul de suport economic. În ultimii 50 de ani au fost dezvoltate și alte industrii locale, independente de resursa forestieră, însă, după anul 1989 sursa principală de venituri a populației o reprezintă lemnul exploatat, prelucrat și comercializat.

Ca urmare a suprasolicității suprafețelor accesibile pentru recoltarea lemnului, resursa de masă lemnoasă disponibilă a scăzut considerabil. În acest context fenomenul tăierilor ilegale a căpatat valori foarte mari, reducându-se considerabil și ilegal vârsta arboretelor exploatate, de la 100-120 de ani la 70-90 de ani.

Conform datelor Inventarului Forestier Național anual din păduri sunt recoltați 18 milioane mc de lemn pe picior în mod legal și alți 8.6 milioane mc ies din circuitul ecosistemului forestier în mod natural prin uscare pe picior sau prin tăieri ilegale.

În mod abuziv au fost suspendate plățile compensatorii către proprietarii de păduri aflate în grupa pădurilor cu rol de protecție, carora nu le este permisă extragerea de lemn de pe proprietate. Acest demers a tensionat relația dintre proprietarii lipsiți de o sursă de venit legală de pe propria proprietate, favorizând tăierile ilegale. În prezent, pentru proprietățile forestiere care nu beneficiază

de un amenajament silvic, proprietarul poate solicita ocolului silvic pe raza căruia se găsește marcarea și extragerea unei cantități de până la 3mc/an/ha pentru pădurile care nu au rol de protecție.

Din cauza lipsei investițiilor din industria forestieră o importantă patură socială din mediul rural a fost nevoită să migreze în căutare de locuri de muncă sau să trăiască din vânzarea lemnului tăiat ilegal. Peste 500.000 ha de fond forestier au fost afectate direct de tăierile ilegale în ultimii 20 de ani. Administrarea, recoltarea și prelucrarea primară a lemnului implică aproximativ 200.000 de angajați o cifră pozitivă a balanței la export de 2.8 miliarde euro. Acestei cifre se alătură volumul de mobilă exportată și produse finite totalizând aproximativ 2 miliarde euro. Exportul de bustean reprezintă 1.25% din volumul total de bustean, respectiv 200.000 mc dintr-un volum de peste 16 000 000 mc rezultați din exploatare.

Cifra totală a afacerilor cu lemn este de 6 miliarde euro aferenți unui volum de 16 milioane mc de bustean, adică 375 euro per mc industrializat.

5. Protecția pădurilor.

Primul aspect important în protecția pădurilor constă în creșterea suprafeței împădurite. Dintr-un necesar de 2.500.000 ha apte pentru împăduriri, dintre care 2.000.000 ha reprezintă terenuri agricole degradate, 300.000 ha perdele de protecție forestiere iar 200.000 terenuri forestiere, anual se împăduresc circa 18.000-20.000 ha. Rezultă că sunt necesari 1000 de ani de reîmpăduriri pentru a atinge suprafața optimă acoperită cu vegetație forestieră.

Jumătate din fondul forestier național face parte din pădurile de protecție. Aceste păduri au rolul de a proteja fondul genetic al speciilor forestiere, de protecție a faunei și florei specifice, a solului pe terenurile cu pante mari, a apelor sau al peisajului forestier. Protecția pădurilor se face prin includerea acestora în arii protejate, rezervații științifice și naturale, parcuri naturale și naționale sau zone de recreere.

În funcție de specificitatea locală, intensitatea intervențiilor antropice este limitată sau exclusă, fiind permisă decât în cazuri excepționale. În ceea ce privește protecția faunei lișesc culoarele de trecere între diferite areale. Rezultatul lipsei pasajelor de migrație face ca populațiile diferitelor specii protejate precum urșii, cervidele, râșii, caprele negre să fie supuse degenerării genetice. Selecția antropică este net inferioară celei naturale iar consangvinizarea produsă între membrii populațiilor izolate determină dispariția populației respective.

O altă problemă este introducerea speciilor forestiere exotice sau a monoculturilor de molid pe suprafețe de pădure având altă compoziție naturală. Acest demers a stat la baza scăderii sustenabilității ecosistemelor, până la dispariția speciilor adaptate microclimatelor sau chiar a celor endemice.

Schimbarea compoziției forestiere complexe în monoculturi a facilitat degradarea arboretelor prin proliferarea dăunătorilor, o slabă rezistență față de schibările climatice sau evenimente meteorologice excepționale precum seceta prelungită sau vânturile puternice.

Revenirea la compoziția ancestrală favorizează atât sănătatea pădurilor cât și capacitatea acestora de a conferi suport dezvoltării plantelor, microorganismelor sau a regnului animal în condiții de climax.

6. Atitudini politice privind fondul forestier.

Necesitatea unui Cod Silvic a apărut de foarte mult timp. După 1990, legislația silvică s-a îmbogățit cu o serie de legi, hotărâri de guvern și ordine ministeriale care n-au avut punct de plecare o strategie națională forestieră pe termen mediu și lung.

Cea mai pregnantă amprentă asupra sectorului forestier a fost pusă prin promulgarile legilor care au reconstituit drepturile de proprietate fără a ține cont de vidul legislativ privind administrarea acestora. Mai mult decât atât, la baza acestor legi au stat două tipuri de viziuni, una electorală iar cealaltă lucrativă, favorizând dezvoltarea rețelelor de crimă organizată prin puneri în posesie ilegale, tranferuri de suprafețe interjudețene, afaceri imobiliare și comerț ilegal cu material lemnos dobândit fraudulos.

Decidentul politic, prin presiunea creată asupra salariaților RNP iar mai apoi asupra administratorilor și a industriei de profil, a degenerat filozofia gestionării fondului forestier și cinegetic. Astfel, din rolul de furnizor de servicii de mediu, sociale și economice, administratorul forestier s-a transformat în agent electoral, furnizor de profit imediat către clientela politică și consultant de investiții imobiliare.

Prevederile legislației europene privind protecția mediului vede în patrimoniul forestier principalul furnizor de oxigen și factorul strategic cel mai important în menținerea echilibrului climatic. Eludând viziunea europeană și lipsind sectorul forestier de o strategie, incompetența politică este principalul actor care contribuie în acest moment la degradarea pădurilor.

Printre inacțiunile care subminează dezvoltarea și menținerea fondului forestier sunt enumerate:

- Nealocarea fondurilor necesare împăduririlor,
- Sistarea plăților compensatorii către proprietarii particulari excluși de la dreptul de uzufruct
- Lipsa cadastrului forestier în coordonate GPS, făcând imposibilă identificarea proprietarilor,
- Aplicarea trunchiată a SUMAL și a programului Radarul Pădurilor,
- Numirea specialiștilor în funcții în administrarea pădurilor pe criterii altele decât cele profesionale,
- Alocarea clientelare a resursei de masă lemnoasă pe criterii politice,
- Incursiuni legislative fără consultarea părților implicate,
- Lipsa de transparență decizională,
- Mascarea trasabilității fondurilor și investițiilor în cadrul RNP și a masei lemnoase recoltate.